

El ve ayakların çaprazlama kesilmesi” ile ilgili 14.05.2019 tarihli ek yazının sonundadır.

Bu soruya cevap arayabilmek için öncelikle Kur’an çevirilerinde çelişkili anlamlandırmalar var mıdır, yok mudur, bir araştırmacı olarak bu konudaki çarpıcı bir bulgumu paylaşmak istiyorum. Ondan sonra esas değinmek istediğim konu hakkındaki bulgumu paylaşacağım.: Kur’anda yazan **“el ve ayakların çaprazlama kesilmesi”** ifadesi.Ancak bu yazıda, şimdiye kadar izlediğim metodolojiden biraz sapacağım; çünkü amacım “bu kesin olarak budur” diye bir sonucu işaret etmekten çok, insanın biraz gayret ederek ne gibi sonuçlara ulaşabileceğini gösterebilmek olacak. Bu yüzden yazının mahiyeti daha çok çevirileri karşılaştırmak yönünde olacak.

Lütfen yazının devamında yer alan dört ayeti dikkatlice okuyunuz. Devamında 15. ayet hakkındaki çevirilerden örnekler sunacağım. (İlk dört ayet için kaynak Diyanet İşleri Meali)

Hac Suresi 11-12-13-14

11. İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah’a kıydan kenardan kulluk eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa, gönlü onunla hoş olur. Şâyet başına bir kötülük gelirse, gerisingeri (küfre) dönüverir. O dünyayı da kaybetmiştir, ahireti de. İşte bu apaçık ziyanın ta kendisidir.

12. O, Allah’ı bırakır da kendine ne zarar, ne de fayda veren şeylere tapar. Bu da derin sapıklığın ta kendisidir.

13. Zararı faydasından daha yakın olana tapar. O (taptığı) ne kötü yardımcı, ne fena yoldaştır!

14. Muhakkak ki Allah, iman edip salih ameller işleyenleri içinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Şüphesiz Allah, dilediğini yapar.

Şimdi de 15. ayete nasıl anlamalar verilmiş bakalım:

Hac 15.Allah’ın ona (peygambere) dünyada ve ahirette yardım etmeyeceğini sanan kimse hemen yukarıya bir ip uzatsın, sonra (kendini intihar edip) boğsun da baksın bu hilesi kendisini öfkeliendiren şeyi giderecek mi?

Hac 15. Kim ki, Allah, Peygambere dünyada ve ahirette asla yardım etmez zannediyorsa, hemen yukarıya (evinin tavanına) bir ip uzatsın, sonra intihar etsin (boğulsun) de baksın, yaptığı bu iş, kendini öfkeliendirmekte olan Allah’ın (Peygamberine) yardımını giderecek mi? (Çatlasa, patlasa, yine de Allah, Peygamberine, hem dünyada hem ahirette zafer verecektir.)

Hac 15. Kim Allah’ın, dünyada ve ahirette kendisine yardım etmeyeceğini sanıyorsa öfkelerini

gidirmek için göğre bir sebep(ip)le uzansın, sonra (ayaklarını yerden) kessin de baksın, bu çaresi, öfkelendiği şeyi giderebilecek mi?

Hac 15. Kim Allah'ın dünyada ve âhirette kendisine yardım etmeyeceğini sanıyorsa; bir sebeple göğre uzansın, sonra öteki ilişkilerini kessin de bakıversin: Oyunu, öfkelenirdiği şeyleri gerçekten giderecek mi?"

Hac 15. Kim dünyâda da, âhirette de ona (o peygambere) Allahın asla yardım etmeyeceğini sanıyorsa (evinin) tavan (ın) a bir ip uzatsın, sonra kendini (yerden) kes (ib boğ) sun da bir baksın, (bu) hıylesi onun öfkelenmekte olduğu şey'i behemehal giderecek mi?!

Hac15. Kim, Allah'ın ona, dünyada ve ahirette kesin olarak yardım etmeyeceğini sanıyorsa, göğre bir araç uzatsın, sonra kessin de bir baksın; kurduğu düzen, onun öfkesini giderebilecek mi?

Anlayan veya önceki dört ayetten sonra bir mantık bütünlüğü kurabilen varsa el kaldırsın.

Hemen bir sonraki ayeti de paylaşıp bir soru soralım:

Hac.16 İşte böyle biz, Kur'ân'ı apaçık âyetler halinde indirdik. Şüphesiz Allah dileyeni doğru yola iletir.

Bu farklı anlamlandırmalarla, parantez içindeki yönlendirmelerle neden bizim kafamızı allak bullak ediyorsunuz?

Peki bu anlam karışıklığı nereden kaynaklanıyor? Arapça bilmememe rağmen yaptığım araştırmalar sonucunda bulgum odur ki, tüm bu karışıklık önceki 4 ayetin anlam bütünlüğüne bakmadan ve 15. ayete geçen "yensurahu" daki "hu" zamirini -sebebini çözemediğim" peygambere göndermek hataları ile başlıyor. Ondan sonra da parantez içlerinde ipler, çatılar, tavanlar, boğmaklar, asmaklar....

Şimdi şu son çevirilere önceki 4 ayetin anlamlarını da düşünerek bir bakalım:

Kim Allah'ın dünya ve ahirette kendisine yardım edemeyeceğini sanıyorsa göğre (Allah'a) doğru yönelsin ve sonra (umut bağladığı diğerlerinden) umudunu kessin de uyguladığı bu planın, kendisinin canını sıkıan her şeyden kurtarıp kurtarmadığına bir baksın.

Kim dünya ve ahirette kendisine yardım edemeyeceğini sanıyorsa Allah'ın bir sebeple elini göğre açsın aynı zamanda diğer ilişkileri kessin o zaman baksın onun başvurduğu bu çare kendisini bunalıma sokan şeyi giderecek mi gidermeyecek mi görsün.

Hac.16 İşte böyle biz, Kur'ân'ı apaçık âyetler halinde indirdik. Şüphesiz Allah dileyeni doğru yola iletir.

Yukarıda yer verdiğim çarpıcı örnekten sonra şimdi de **Maide Suresi 33. ayet :**

Allah'a ve Resûlü'ne karşı savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuğa çalışanların cezası, ancak öldürülmeleri, asılmaları ya da elleriyle ayaklarının çaprazca kesilmesi veya (buldukları) yerden sürülmeleridir. Bu, dünyadaki aşağılanmalarıdır, ahirette onlar için büyük bir azab vardır.

Çevirilerin tamamına yakını bu şekilde.

Bu konuyu "el" kelimesi üzerinden incelediğimde şunu gördüm ki: Kur'an'da "el" kelimesi büyük çoğunlukla "sağ el" olarak kullanılıyor ve ağırlıklı olarak aslında Türkçede bizim "deyim" diye karşılık verebileceğimiz bir kullanım kalıbı içerisinde kullanılıyor.

Enfal 51: İşte bu, ellerinizle yaptığınız yüzündendir, yoksa Allah kullara zulmedici değildir.

Öte yandan "ellerin ve ayakların çaprazlama kesilmesi" ifadesi ilginçtir diğer ayetlerde Firavun'un bir ifadesi olarak bize bildiriliyor.

Yazımı, ilgili ayetin çevirisinde bir dipnotla Muhammed Esed'in nasıl bir açıklama getirmiş olduğunu paylaşarak bitirmek istiyorum.

Klasik müfessirlerin çoğunluğu, bu pasajı bir şer'î hüküm olarak değerlendirir ve bu nedenle şöyle yorumlarlar: "Allah'a ve Elçisi'ne savaş açan ve yeryüzünde fesadı yayanların cezası, onların öldürülmeleri, yahut asılmaları yahut ellerinin ve ayaklarının çapraz olarak kesilmesi yahut yeryüzünden sürülmeleri olacaktır: bu, onların bu dünyadaki zilletleridir." Ancak metin, aşağıdaki sebeplerle, bu yorumu teyid etmemektedir: (a) Bu cümlede geçen dört edilgen fiil - "öldürülme", "asılma", "kesilme" ve "sürülme"- geniş zaman kipindedirler ve bu şekilde iken gelecek zaman veya emir halini ifade etmezler. (b) Yukattelû formu, sadece "onlar öldürülüyor" yahut (müfessirlerin yaptığı gibi) "onlar öldürülecek" anlamlarını ifade etmez; tersine -Arap gramerinin temel bir kuralı gereğince- "onların büyük kısmı öldürülüyor" anlamını gösterir; aynı şey yusallebû ("pek çoğu asılıyor") ve tukatta'a ("büyük kısmının kesilmesi") fiilleri için de geçerlidir. Şimdi eğer bunların "emredilmiş cezalar" olduğuna

inanırsak, bu, “Allah’a ve Peygamberi’ne savaş açanlar”ın -tamamının değil- büyük kısmının bu şekilde cezalandırılması gerektiğini gösterirdi: Ancak bu, İlahî Kanun-Koyucu’ya (Şâri’) atfedilemeyecek olan bir keyfîlik varsayımıdır. Ayrıca, eğer “Allah’a ve Peygamberi’ne savaş açan” taraf, yalnızca bir kişiyi yahut birkaç kişiyi kapsıyorsa, “büyük kısmı” emri ona veya onlara nasıl uygulanabilir? (c) Dahası, yukarıdaki ayet şer’î bir hüküm olarak alınacaksa, “onlar yeryüzünden sürüleceklerdir” ibaresinin anlamı ne olabilir? **Bu nokta, gerçekten müfessirleri büyük ölçüde şaşırtmıştır.** Onların bir kısmı, mütecavizlerin “[İslam] topraklarından çıkarılmaları” gerektiğini düşünmüşlerdir: ama Kur’an’da “yeryüzü” (arz) teriminin böyle sınırlı bir anlamda kullanıldığının örneği yoktur. Diğerleri de, suçluların, “yeryüzünden çıkarılmaları” anlamına gelecek bir yeraltı zindanına hapsedilmeleri gerektiği görüşündedirler. (d) Son olarak -ve yukarıdaki ayetin bir “şer’î emir” şeklinde yorumlanmasına karşı en güçlü itiraz olarak- Kur’an, kitlesel asılmaya ve kitlesel imhaya işaret eden tamamen aynı ifadeleri (ama bu defa geleceğe yönelik kesin bir niyet ile) Firavun’un ağzından müminlere karşı bir tehdit olarak nakleder (bkz. 7:124, 20:71 ve 26:49). Firavun, Kur’an’da her zaman kötülüğün ve Allah’ı inkarın tipik örneği olarak tanımlandığından, aynı Kur’an’ın başka bir yerde “Allah’ın düşmanı” olarak vasıflandırdığı bir kişiye izafe ettiği ifadelerin aynısı ile bir ilahî kanunu yürürlüğe koyması düşünülemez. Kısaca, müfessirlerin yukarıdaki ayeti “şer’î bir hüküm” olarak yorumlama gayretleri, bunu iddia eden isimler ne kadar büyük/saygın olursa olsun, kesinlikle reddedilmelidir. **Diğer taraftan, ayeti -okunması gerektiği gibi- geniş zaman kipinde okursak gerçekten ikna edici bir yorum hemen kendini ortaya koyar: çünkü, bu şekilde okunduğunda ayet, hemen bir durum tesbiti olarak kendini gösterir -“Allah’a karşı savaş açanlar”ın hak ettikleri cezanın kaçınılmazlığının bir ifadesi.** Onların ahlakî yükümlülüklere düşmanlıkları, bütün dinî/manevî değerlerini kaybetmelerine yol açar; ve sonuçta düştükleri uyumsuzluk ve “sapıklık”, aralarında dünyevî kazanç ve güç uğruna hiç bitmeyen bir çatışmayı teşvik eder; birbirlerinden çok sayıda insan öldürürler ve birbirlerine büyük ölçüde işkence eder ve sakat bırakırlar ve sonuçta bütün bir toplum silinip gider veya Kur’an’ın belirttiği gibi, “yeryüzünden sürülürler.” Sadece bu yorum, ayette geçen bütün ifadeleri tam anlamıyla dikkate almaktadır -aşırı şiddet fiilleriyle bağlantılı “büyük kısmı” kaydı, “yeryüzünden sürülme” ifadesi ve, son olarak, bu dehşetin “Allah düşmanı” Firavun tarafından kullanılan terimlerle ifade edilmiş olması.

Ek: 7:124’e bir Kuran çalışmasının çalışmaları sonucu ulaştığı anlamı paylaşıyorum: Mutlaka gücünüzü (eydiyeküm;ellerinizi) bitireceğim ve sizi takip edenleri (erculukum, ayaklarınızı)

karşıtlıkla (muhalefetle) son bulduracağım/bastıracağım. dahası (summe) sizin hepinize çok
katı olacağım/eziyet edeceğim (usallibenneküm)
(Hurmadalı çevirisi)